

Jaroslav Pelikán

Mezinárodní malířské sympozium Velký formát Valtice

Již od roku 1989 se stalo jihomoravské městečko Valtice a jeho krásný barokní lichtensteinský zámek místem konání mezinárodních sympozií výtvarných umělců. Prvním mezinárodním setkáním zde bylo sochařské sympozium zaměřené na plastiku v umělém kameni, které mělo svoji reprízu v následujícím roce 1990. Pak následovala ještě dvě sympozia malířská (září 1990 za účasti umělců z Rakouska a červenec 1991), ovšem bez specifického zaměření a tématu, jejich obecným podtextem bylo objevování zdejší krajiny a inspirace prostředím.

Solidní výsledky prvních valtických akcí, získané organizační zkušenosti a zejména hledání nových specifických forem náplně sympozijního programu vedly pořadatele v roce 1992 k uskutečnění prvního ročníku mezinárodního sympozia nazvaného Velký formát Valtice. Jeho premiérou byla v měsíci červnu založena tradice, o jejíž smysluplnosti a neformálním přínosu nelze po průběhu následujících pěti ročníků sympozia pohybovat. K osvědčeným spolupořadatelům patřily po celou dobu konání všech sympozijních setkání Sdružení výtvarných umělců a teoretiků jihovýchodní Moravy, Památkový ústav v Brně, Střední uměleckoprůmyslová škola v Uherském Hradišti a Unie výtvarných umělců ve spolupráci s Českým fondem výtvarných umění (ČFVU) a za podpory ministerstva kultury České republiky. Vlastní organizační zabezpečení celého projektu v rámci jednotlivých ročníků leželo pak na bedrech několika aktivních jedinců z uměleckých a teoretických kruhů v čele s Akai. mal. Janem Pospíšilem, ředitelem SUPŠ v Uherském Hradišti. On náležel k duchovním otcům obsahové koncepce sympozia, byl hlavním garantem navazovaných kontaktů i solidního výběru zúčastněných autorů pro jednotlivé ročníky. Aktivně zabezpečoval potřebný materiál i sponzorskou pomoc (firma PIN s.r.o. Vizovice). V neposlední řadě se pak zasloužil o širokou výstavní prezentaci sympozijních výsledků v galerijních institucích.

Specifická organizace sympozia vzešla z faktu, že současná doba dává malířům poměrně málo příležitostí k realizaci obrazů velkého rozměru. Zvažován byl také předpoklad nedostatečné možnosti většiny autorů experimentovat s monumentální malbou v podmínkách vlastních ateliérů, navíc pak experimentovat svobodně, bez svazujících nároků společenské zakázky. Podstatným inspiromatem pro naplnění idejí sympozia se stal Pospíšilův nápad využít jízdárny valtického zámku jako obrovského malířského „ateliéru“. Velkolepé rozměry jeho půdorysu (77 × 18,5 m) a impozantní výška představují pro monumentální malířskou tvorbu jednak prostor, který umožňuje odstup a patřičný vícedimenzionální „nadhled“, ale také prostor který je schopen uvolnit psychické složky tvorby ve prospěch velkorysé tvůrčí vůle. Zpočátku sice panovala obava, že všichni budou pracovat pohromadě, bez soukromí a potřebné soustředěnosti. Ale prostor jízdárny, jak se ukázalo, poskytuje možnost vymezení soukromého teritoria a současně nabízí příležitost, pokud si člověk přeje, k vzájemné komunikaci.

Podle statutu sympozia byli účastníci každého ročníku vybíráni s náležitým předstihem odbornou komisí. Ta vycházela především z intenzity projeveného zájmu, opřena zejména u českých autorů o znalost jejich dosavadní práce (někteří autoři byli k účasti vyzváni). U zahraničních šlo většinou o kontaktní doporučení a posouzení zasláné dokumentace. Většinou se sešlo tolik přihlášek, že nebylo možné všechny zájemce uspokojit. Kritériem výběru byla výtvarná kvalita a také jistá předcházející zkušenost s větším formátem, včetně zjevné malířské velkorysosti. Generační příslušnost ani jakékoliv vymezení názorové polohy nebylo stanoveno. Výchozí projekt

sympozia spíše respektoval a preferoval individuální tvůrčí orientaci autorů v souvislostech s mnohotvárnými podobami a trendy současné výtvarné kultury. Početný soubor děl, která v jednotlivých ročnících sympozia vznikla, tuto názorovou šíři jasně dokladuje.

Samotná tvůrčí činnost účastníků sympozijních ročníků nebyla omezována tematickými okruhy či kriterii v použití výtvarných technik a technologií. Z připravených modulů (malovalo se zpočátku na laťovce, později i na plátně) si zvolili a připravili podle individuálního záměru formát limitovaný plochou cca 9 m². Krátká realizační doba přece jen předpokládala předběžnou přípravu, takže většina autorů přijížděla na symposium s více či méně vyhraněnou představou o podobě budoucího díla, hlavně jeho formálního zpracování. Někdo přivázel již řadu návrhů a podkladů pro práci, jiný se pokoušel pracovat ad hoc, zde na místě. Pořadatelé se zejména zpočátku netajili obavami z malého počtu sympozijních dnů. Vyhraněný časový limit jakoby však vyburcoval zvýšenou tvůrčí aktivitu a prestiž obstát v přátelské konfrontaci na závěrečné výstavní přehlídce, uskutečňované pravidelně ve velkolepém prostředí jízdárny. Většina zúčastněných pak prezentovala vedle samotného monumentálního obrazu ještě řadu dalších návrhových variant, kreseb a skic.

Symposium Velký formát Valtice mělo charakter především pracovní, lidsky a umělecky pozitivně kontaktní. Díky osobité konstelaci zúčastněných autorů a jejich individuálnímu přispění se každý ročník vyznačoval zvláštní neopakovatelnou atmosférou umocněnou navíc překonáváním jazykové bariéry. Společným rysem všech uskutečněných setkání byl pak zanícený tvůrčí entuziasmus, který v mezinárodní přátelské atmosféře vydržel od prvních okamžiků zahájení až do závěru sympozia. Vznikly nové pracovní a mezilidské vztahy, nová přátelství.

Výsledky pěti ročníků Velkého formátu jsou určitě pozoruhodné nejen rozsahem práce vykonané v tak krátkých časových úsecích, ale zejména převažující vysokou a vyrovnanou výtvarnou úroveň širokého názorového spektra. Potvrzují určitě solidní konstelaci všech faktorů, které obvykle úspěšnost symposií podmiňují. Uvážlivý výběr uměleckých individualit mnohotvárné polarity, vytvoření třeba ne zcela komfortních, ale slušných prostorových a materiálních podmínek a hlavně navození atmosféry, v níž nezištná spolupráce, přátelství a porozumění, stejné jako názorové konfrontace podněcují činnorodý tvůrčí kvas.

Symposium Velký formát Valtice rekapituluje vydáním této publikace výsledky pěti uskutečněných ročníků. Jde o cézuru, která nepředpokládá uzavření celého projektu, ale je nezbytná pro hledání dalších dodatečných zdrojů a nových možností, které by zabezpečily v blízké budoucnosti úspěšné pořádání nových setkání umělců nad velkým formátem.